

Motion till riksdagen 2017/18:1926

av **Bengt Eliasson m.fl. (L)**

En liberal idrottspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avvägningen mellan idrottens självständighet och behovet av måluppföljning för det offentliga stödet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra planprocesser för att ge större vikt åt behovet av platser och anläggningar för idrott och lek och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om idrottens betydelse för folkhälsan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om former för samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att öronmärka en del av statens stöd till idrotten för idrott för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Idrotten är utan jämförelse Sveriges största folkrörelse. Hälften av alla medborgare mellan 7 och 70 år deltar i verksamheter arrangerade av en idrottsförening. Det engagemang och den sammanhållning detta för med sig betyder mycket för samhället, inte minst på mindre orter. Många ungdomar i dagens Sverige får sina första konkreta erfarenheter av demokratiskt arbete i en idrottsförening. Det är där de lär sig vad medlemsinflytande innebär och en demokratisk struktur med årsmöte, styrelse och förtroendevalda m.m. Därför har idrottsföreningarna ett viktigt uppdrag för demokratiskolning och bildning.

Eftersom idrotten är en folkrörelse ska dess egna medlemmar bestämma och ta ansvar för sina beslut. Det finns en fara i att företrädare för det offentliga börjar lägga sig i idrottsrörelsen för mycket som man inte får bortse ifrån. Samtidigt finns det naturligtvis förväntningar från det offentliga kopplade till det stöd som idrotten får, genom bidrag och särskilt förmånliga skatteregler.

Riksidrottsförbundet (RF) har fått ansvaret för att god folkhälsa, god etik, jämställdhet, integration och demokratisk fostran ska främjas av idrotten. Självtändigheten markeras genom att Riksidrottsförbundet (RF) har ansvaret för fördelningen av de statliga pengarna. Det leder paradoxalt nog till att RF kommer ännu närmare staten, eftersom förbundet därmed också får en ställning motsvarande myndighet.

Denna balansgång mellan frihet och krav måste ömsesidigt fungera och vårdas. Det är viktigt att upprätthålla ett implicit kontrakt mellan den självständiga folkrörelsen idrott och statens rimliga krav på måluppföljning och utvärdering. Det handlar om en respekt för båda sidors olika roller och ett ömsesidigt ansvarstagande. Detta bör hanteras via både formella skriftliga överenskommelser och en kontinuerlig dialog.

Idrott med spets och bredd

Alla människor i vårt land skall erbjudas att idrotta på sin nivå och på sina villkor. Man kan lätt förledas av den idrottspolitiska debatten att det enbart är viktigt med breddidrott för vissa grupper eller viktigt med elitidrott för några få. Men inom ramen för den svenska idrottsmodellen är både bredd och elit naturliga och självklara inslag. Att svenska idrottare lyckas väl vid internationella mästerskap är av intresse för hela Sverige. En del idrotter kan tillsammans med näringslivet skapa ekonomiska förutsättningar för elitsatsningar. Dock finns det idrotter, varav många är representerade vid olympiska spel, som inte är kommersiellt gångbara. För att alla idrotter ska kunna bedriva elitverksamhet är det viktigt att staten stöder Riksidrottsförbundet även för elitidrott. Detta innebär inte att bredd- eller elitidrotten skall vara överskuggande över den andra. Det är två lika viktiga sidor av samma mynt.

Idrottsgymnasierna bidrar till att ge möjligheter för ungdomar att kombinera en idrottsatsning på elitnivå med gymnasieutbildning. En utbildning där specialidrott ingår kan vara riksrekryterande om det från nationell synpunkt krävs för att tillgodose elitidrottens behov och idrotten som gren ställer särskilda krav på gemensam träning. Idrottsgymnasierna skapar en dynamisk utvecklingsmiljö för den aktuella idrotten.

Idrott och folkhälsa

Rapport efter rapport signalerar att alltför många rör sig alltför lite för att må bra. Undersökningar har också under senare år visat på en oroande utveckling vad gäller barns och ungdomars fysiska aktivitet. Vi ser i dag en ökning av fetma, diabetes typ 2 och benskörhet – åkommor för vilka rätt sammansatt kost tillsammans med fysisk aktivitet är de största friskfaktorerna. Nack- och ryggbesvär, hjärt-kärlsjukdomar, högt blodtryck, depressioner och fallolyckor är andra sjukdomar och symptom som skulle kunna förebyggas och behandlas med hjälp av ökad fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet förebygger och minskar också psykisk ohälsa, som är den vanligaste och mest kraftigt växande orsaken till sjukskrivningar.

Det är viktigt att i samhällsplaneringen ta hänsyn till idrottsanläggningar för spontan utövning, skol- och föreningsidrott. I planprocesserna inför nya bostadsområden fokuseras det i första hand på bostäder, skolor, förskolor, äldreboenden och kommersiell service. Utrymmen och anläggningar för idrott, spontanidrott och lek kommer i bästa fall in på slutet. Regelverk och styrsystem behöver ses över för att uppmärksamma detta.

Samtidigt som idrottsrörelsen engagerar en stor andel av ungdomen finns det ett växande antal fysiskt helt inaktiva, och när aktiva ungdomar kommer in i gymnasieåldern lämnar alltför många idrottandet. Det spontana idrottandet, utanför idrottsrörelsens organiserade verksamhet, ökar visserligen men kompenserar inte för det minskade idrottandet.

En allt större del av befolkningen riskerar att inte klara av att utföra ett arbete med normal fysisk ansträngningsgrad. I förlängningen får detta långtgående konsekvenser för samhällsekonomin.

Idrottsrörelsen kan med större trovärdighet och räckvidd än någon myndighet opinionsbilda för värdet av ökad fysisk aktivitet. Flera föreningar och förbund bedriver, utöver sin ordinarie verksamhet, speciella projekt för folkhälsa och friskvård i samarbete med landsting, kommuner och inte sällan företag. Detta är positivt och bör kunna utvecklas ytterligare.

Inom alltför många idrottsföreningar finns fortfarande tydliga inslag av en elitisering av barnverksamheten. Det leder ofta till utslagning från idrottsutövande. Redan före puberteten kan unga plockas ut för satsningar. Följderna kan bli allvarliga om träningsdosen är för stor i förhållande till en outvecklad kropp, samtidigt som de som väljs bort tappar intresset för idrott. Trots att Riksidrottsförbundet är tydligt i sitt budskap och menar att barnidrott ska vara rolig och ingenting annat, så är verkligheten ibland en annan.

Idrott måste också finnas tillgänglig för barn och ungdomar som inte vill elitsatsa eller ens tävla. Ur folkhälsosynpunkt är det tvärtom helt centralt att barn och unga uppmuntras att röra på sig för rörelseglädjen i sig. Det är viktigt att ledarna är uppmärksamma på detta och lägger upp träningen så att inte bara de bästa premieras.

Barn- och ungdomsidrott är ofta kostsamt. Utrustning, medlemsavgifter och deltagaravgifter kan innebära betydande belopp. Idrotten har ett ansvar att själva försöka hålla kostnaderna nere, och kan samarbeta med kommuner om till exempel sportotek så att inte deltagande i dyra idrotter blir en klassfråga.

Idrott i skolan

Idrottsrörelsen kan, som frivillig folkrörelse, aldrig ha huvudansvaret för att alla barn och ungdomar får tillfälle att utöva idrott eller förstår betydelsen av att röra på sig. Denna uppgift ligger på föräldrar och på skolan.

Det finns god evidens på hur viktigt det är att elever ges tillfälle till fysisk aktivitet under skoltid. Fysisk aktivitet gynnar både elevernas hälsa och studieresultaten i skolan. Genom att öka elevernas fysiska välbefinnande stärks också deras psykiska välbefinnande och koncentrationsförmåga. Liberalerna anser att eleverna ska garanteras organiserad idrottsundervisning minst XX timmar per vecka.

En stimulerande skolgårdsmiljö med många möjligheter till ökad fysisk aktivitet kombinerad med ökad kunskap om betydelsen av god kost och fysisk aktivitet bör leda till att eleverna ökar den fysiska aktiviteten också mellan lektionerna.

Erfarenheterna från "Skapande skola" i samverkan med kulturskapare och skola och från de delar av "Idrottslyftet" som syftar till samverkan mellan skola och idrott bör tillsammans kunna vara grund för nya samarbeten.

Genom samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan nås också målgrupper som annars inte kommer till idrotten. Till exempel har en hel del nya svenskar inte någon tidigare erfarenhet från folkrörelseliv och föreningar.

Idrott för åsrika

Motion för åsrika har minst lika stor betydelse för välbefinnandet som för yngre. Huvudsakligen är det aktiviteter som den enskilde tar initiativ till och utför själv eller tillsammans med andra i grupp. Det finns så många vetenskapliga studier som påvisar motionens nytta. Genom motion kan äldre leva ett mer självständigt liv.

Det finns många projekt som sätts i gång och som sedan avslutas utan att man tar fram konsekvenserna av de positiva resultaten, och aktiviteten riskerar att så småningom sjunka ner till en ursprunglig eller lägre nivå. För att undvika detta behöver samhället främja en attitydförändring och ge fysiska förutsättningar för regelbundet motionerande i form av promenadstråk m.m. Det är viktigt att äldre kan känna sig trygga när de motionerar.

Tävlingssinnet försvinner inte heller med åren, och det finns idrottsgrenar som ger både motion och social samvaro, t.ex. boule, bowling och golf, eller som stimulerar till motion för att uppnå hyggliga resultat, som olika former av precisionssporter.

Idrott och jämställdhet

Lika möjligheter inom idrotten för tjejer och killar ska vara en självklarhet. Tjejer har under många år fått stå tillbaka beträffande träningstider, utbildning, medelstillelning, anläggningar m.m. Genom att detta uppmärksammas har det blivit bättre, men långtifrån bra. Arbetet måste fortsätta och genomsyra all verksamhet inom idrotten.

Det är mycket angeläget att de som äger idrottsanläggningar – i de flesta fall kommunerna – beaktar hur tider fördelas mellan flickor och pojkar. Det gäller också i kommunernas planering av nya anläggningar, så att inte det som ännu så länge kan betecknas som typiska s.k. flickidrotter missgynnas i förhållande till andra idrotter. Riksidrottsförbundet har många bra intentioner beträffande jämställdhetsarbetet, men de har fortfarande uppenbart inte trängt ner i alla lokala strukturer i alla specialidrottsförbund.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Parasporten i Sverige är mycket framgångsrik på elitnivå vid en internationell jämförelse. Liksom i andra idrotter har det ökat intresset också för breddverksamheten. Det har inneburit att många personer med funktionsnedsättning har blivit delaktiga i en social gemenskap som de annars skulle ha gått miste om och deras självförtroende har stärkts. Framgångar för elitidrottare med funktionsnedsättning har samtidigt bidragit till att attityderna till människor med funktionsnedsättning har förbättrats. Särskilda elitsatsningar inom parasporten bör uppmuntras och välkomnas.

Idrottsrörelsen måste samtidigt bli bättre på att inkludera personer med funktionsnedsättning. Idrotten har omkring två miljarder kronor per år i statsbidrag, ett omfattande stöd från kommunsektorn samt förmånliga skatteregler. En enig riksdag har vid flera tillfällen tydligt markerat att ett mål för statens stöd till idrotten är idrott för alla. I målformuleringen nämns särskilt personer med funktionsnedsättning. Trots detta är idrott för personer med funktionsnedsättning satt på undantag, och där det finns sker det ofta som en verksamhet skild från andra. Riksidrottsförbundet gjorde nyligen på sin stämma tydligt att ambitionsnivån för idrott för personer med funktionsnedsättning ska dimensioneras efter vad deras ekonomiska läge tillåter.

Regeringen bör ta initiativ till en dialog med idrotten om hur de följer riksdagens uppsatta mål, och överväga en öronmärkning av stöd till idrott för personer med funktionsnedsättning, i första hand inkludering av barn och unga. En förebild kan vara Norge, där ungefär tio procent av det totala statliga stödet till idrotten öronmärks till idrott för personer med funktionsnedsättning. Liberalernas grundinställning är att statens stöd till idrotten bör styras genom mål, inte genom detaljregleringar och öronmärkningar, men det är under förutsättning att idrotten å sin sida respekterar de mål som riksdagen satt upp för stödet.

Det ska inte vara dyrare eller krångligare för den som har en funktionsnedsättning att utöva sin idrott än det är för andra. För att detta ska vara möjligt måste behoven hos personer med funktionsnedsättning tillgodoses, bl.a. när det gäller tillgång till anläggningar och fördelning av tränings- och tävlingstider, möjlighet till anpassad utrustning och stimulans till långt många fler klubbar att anordna träning.

Idrott och integration

Idrotten ska främja integration. Det är viktigt att idrottsrörelsen välkomnar ledare och idrottsutövare av olika bakgrund. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ras, religion eller sexuell läggning. Med sin mångfald och lättillgänglighet har idrotten unika möjligheter att överbrygga motsättningar och öka förståelsen mellan olika grupper i samhället. Flera exempel på olika håll i landet visar hur personer med utländsk bakgrund genom att engagera sig i idrottsrörelsen ökar sitt deltagande i samhällsgemenskapen. Idrottsrörelsens möjligheter när det gäller att underlätta integrationen är ytterligare ett argument för att folkrörelserna ska få ett starkt offentligt stöd, och ytterligare ett område där idrotten och finansierarna bör ha en nära dialog om målpuppfyllelsen.

Idrott och hbt-personer

Idrottsrörelsen är en av Sveriges största folkrörelser och spelar en viktig roll i många människors liv, särskilt för ungdomar. På många orter är idrotten en centralpunkt i lokalsamhället och idrotten är också en källa till gemenskap och personlig utveckling.

Gjorda kartläggningar visar att unga hbt-personer deltar i idrottsföreningar i väsentligt lägre grad än andra i samma ålder. Könsnormer, gruppträck och föreställningar om hur en idrottare förväntas vara gör att många inte känner sig tillräckligt inkluderade i idrottslivet. För den enskilde kan det fortfarande år 2017 vara ett stort steg att vara öppen om sin sexuella läggning eller könsidentitet i idrottssammanhang, något som också nyligen uppmärksammats i SVT:s programserie *Regnbågshjältar*.

Det är välkommet att Riksidrottsförbundet har en policy mot diskriminering på grund av sexuell läggning inom idrotten. I policyn fastslås att ingen i idrottens värld ska behöva känna sig kränkt, trakasserad, diskriminerad eller känna obehag på grund av könstillhörighet eller sexuell läggning. Samtidigt som idrottsrörelsen själv uppmärksammar och arbetar med hbt-frågor finns det också skäl för det offentliga att uppmärksamma hbt-perspektivet inom idrotten, till exempel när det gäller lokala samarbetsprojekt med idrottsrörelsen liksom i frågor om bidragsgivning till idrottsföreningar.

Rent spel

Eftersom idrotten engagerar så många är det extra viktigt att den representerar de demokratiska värden som det svenska samhället i övrigt står för. Det gäller, som redan nämnts, att främja jämställdhet mellan könen och bevara funktionsnedsattas rättigheter att ta del av och utöva idrott. Tendenser till våld, både bland aktiva och bland åskådare, måste stäv-jas.

Idrottens själ bygger på rent spel, ett klart regelverk och sportmannaskap. Det allvarliga problemet dopning måste bekämpas på alla fronter.

Sverige har kommit långt, internationellt sett. Men det kan tyvärr inte tas till intäkt för att slå sig till ro. Idrottsrörelsens arbete med information, utbildning och forskning om dopning och arbetet med dopningstest måste fortsätta att ligga på en hög nivå. . Det är viktigt att forskningen om dopning och utvecklingen av metoder för att avslöja den kan hålla jämna steg med utvecklingen av nya dopningsmetoder.

Genom IADA (International Anti-Doping Arrangement) och WADA (World Anti-Doping Agency) genomförs ett omfattande internationellt antidopningsarbete. Det är viktigt att Sverige på olika sätt fortsätter stödja detta engagemang.

Bengt Eliasson (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)